

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Till:
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

YTTRANDE

2021-09-13

Diariernr:
Fi2021/01486

Synpunkter på förslaget *Stärkt planering för en hållbar utveckling*, SOU 2021:23

Samfundet S:t Erik tackar för möjligheten att kommentera förslagen till ändringar i Plan- och bygglagen (PBL) som syftar till att uppnå högre energieffektivitet i bebyggelsestrukturen med avseende på resor och transporter.

Vi finner att flera av förslagen är vällovliga men förutser olyckliga effekter i den praktiska tillämpningen inom olika typer av bebyggelsemiljöer. Vi anser inte att PBL behöver ändras. Många föreslagna energibesparande åtgärder bör kunna genomföras inom ramen för dagens lagstiftning.

Vi delar utredarnas syn på behovet av att successivt höja kunskapsnivån kring transporteffektivitet och rumslig struktur på olika nivåer men vi anser att lösningarna behöver kunna anpassas till regionala och lokala förutsättningar. Detta är främst en uppgift för den regionala utvecklingsplaneringen i vid bemärkelse.

Politiken för gestaltad livsmiljö behöver implementeras i PBL.

Förslaget

Finansdepartementet har remitterat utredningen Stärkt planering för en hållbar utveckling, SOU 2021:23 som innehåller flera förslag till ändringar i Plan- och bygglagen inklusive följande:

- **ändringar i andra och fjärde kapitlet PBL** som stärker förutsättningarna för transporteffektivitet. Förslagen innebär att tillkommande och förändrade fysiska strukturer ska bidra till ökad transporteffektivitet. Bebyggelse föreslås vara samlad så att behovet av person- och varutransporter hålls på en så låg nivå som möjligt och att befintlig infrastruktur utnyttjas. Bostäder och verksamheter ska vara tillgängliga med gång, cykel och olika energieffektiva och miljövänliga transportslag.

Utredningsförslaget innebär att man för in begreppet *energieffektiva transporter* i PBL på flera ställen, exempelvis 4 kap. 2 §: ”Kommunen ska med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för en ny sammanhållen bebyggelse med bygglovspliktiga byggnadsverk, om det behövs med hänsyn till bebyggelsens karaktär, omfattning eller inverkan på omgivningen, till behovet av samordning, *transporteffektivitet* eller till förhållandena i övrigt.”

Ordalydelsen är likalydande idag, endast ordet transporteffektivitet föreslås tillagt.

- **ändringar i fjärde och åttonde kapitlet PBL** som ger bättre förutsättningar för genomförande av åtgärder i detaljplan och bygglovsprövning som främjar tillgänglighet genom hållbara transporter. Förslagen innebär att det ställs krav på mobilitetsåtgärder på tomter och

att kommunen får bestämma krav på mobilitetsåtgärder i detaljplan. Mobilitetsåtgärder innefattar utrymme och anläggningar för parkering, stannande, lastning, lossning samt leverans och tillfällig förvaring av varor. Bland annat ska kraven på parkeringsplatser kunna minska.

- **ändringar i fjärde och sjätte kapitlet PBL** som ger kommuner ökade möjligheter att säkerställa att planerade och överenskomna mobilitetsåtgärder genomförs samt möjligheter att i exploateringsavtal komma överens om mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster.

Därutöver föreslås även

- **en ny lag** om kartläggning av mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster som möjliggör uppföljning av åtgärder under förvaltningsskedet.
- **regeringen ska ta fram en nationell strategi** för en hållbar samhälls- och bebyggelsestruktur.
- **se över bestämmelserna om estetik i andra kapitlet PBL.** Politiken för gestaltad livsmiljö har inte implementerats i PBL.

Samfundet S:t Eriks synpunkter

Samfundet finner att förslagen i huvudsak grundas på erfarenheter från storstadsregionerna och de nya samtransportlösningar som prövats och tillämpas i exempelvis Norra Djurgårdsstaden i Stockholm, i Lund och andra nybyggda stadsdelar i storstadsområdena i syfte att minska privatbilismen och effektivisera varudistributionen. Vi håller med om att det kan vara rimligt att planera för minskad bilanvändning i folkrika och täta stadsstrukturer med goda förutsättningar för delade mobilitetstjänster, men detta borde vara möjligt utan ändrad lagstiftning.

Det kan däremot bli svårare att få acceptans för minskad användning av bil för eget bruk i tätorter på landsbygden utanför de urbana regionerna där varken bilpooler eller kollektivtrafik är ett reellt alternativ och där det är för stora avstånd för att kunna gå och cykla. Utredningsförslaget skulle i praktiken försvåra bostadsbyggande på landsbygden och i små tätorter utanför kollektivtrafikens räckvidd.

Förslagen skulle också driva på exploateringsnivån i tätorter och villasamhällen i de större städernas pendlingsomland och riskera att leda till höghus vid stationerna på landet. Det finns redan tecken på att kommuner tolkar de nuvarande bestämmelserna så. Höga hus i glesa strukturer blir dyra att bygga, skapar ilska och folkliga protester och blir sannolikt inte så efterfrågade.

Samfundet S:t Erik är en ideell förening vars uppgift är att väcka intresse för och sprida kunskap om Stockholms historia samt verka för att konstnärliga, historiska och estetiska krav tillgodoses vid Stockholms omdaning och utveckling. Vi anser att trycket på Stockholm behöver avlastas. Goda levnadsvillkor på andra platser än i den täta staden kan bidra till detta.

Sverige har en mycket stor befolkning som lever på landsbygden. Nu har vi dessutom genomlevt en period då många utnyttjat möjligheten att bo utanför storstäderna och arbeta på distans. Vi har också en ovanligt stor grupp av ålderspensionärer med möjlighet att förbättra sin livskvalité genom att flytta ut från de täta storstäderna. Detta har blivit tydligt under coronapandemin.

Samfundet S:t Erik delar utredningens syn att det är ett gemensamt intresse att energianvändningen i samhället effektiviseras, att trafikarbetet per person reduceras, att bilanvändningen kan minska i städerna och att de glesare strukturerna får en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling men vi är tveksamma till de ändringar i Plan- och bygglagen som föreslagits. De riskerar att tolkas schablonmässigt och rigoröst.

Vi ser hellre att staten, regionerna, kommunerna och andra aktörer medverkar till att underlätta en utveckling som utgår från de kvalitéer, komparativa fördelar och möjliga transportlösningar som finns i olika typer av bebyggelsemiljöer, i och utanför storstäderna, och som bidrar till att stärka livet, näringslivet, miljön och de sociala och ekonomiska nätverken i staden, inom arbetsmarknadsregionerna respektive ute på landsbygden. Men detta är sannolikt inte en uppgift för planeringslagstiftarna i första hand.

Det finns ett växande intresse för blandade trädgårdsstäder i mänsklig skala i de större städernas omland längs pendeltågslinjer och dylikt med rullande busslinjer mellan stationerna för att underlätta boende på landsbygden. Låga hus i trä är kostnadseffektiva att bygga och skulle bidra med bostäder som fler kan efterfråga och samtidigt avlasta de större städerna

Samfundet S:t Erik delar utredarnas syn på behovet av att successivt höja kunskapsnivån kring transporteffektivitet och rumslig struktur på olika nivåer. Vi ser också att lösningar behöver kunna anpassas till lokala förutsättningar i olika typer av regioner, regiondelar och lokala bebyggelsemiljöer. Detta är snarare en uppgift för den regionala utvecklingsplaneringen i vid bemärkelse än för staten.

Att *Gestaltad Livsmiljö* ännu inte förts in i PBL är märkligt. Det är viktigt att det görs. Det handlar om det offentliga rummet.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Susanne Ingo
Vice ordförande